

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Skilsmässobarn och skilsmässoföräldrar i svensk media

**-En kvalitativ innehållsanalys om konstruktionen av
skilsmässobarn och deras föräldrar i media**

Frida Beck

Kandidatuppsats SOPA 63
Aktuell termin HT-2016
Handledare: Mats Hilde
Examinator: Håkan Johansson

Abstract

Author: Frida Beck

Title: "Skilsmässobarn bär på en tung ryggsäck"

Supervisor: Mats Hilde

Assessor:

The aim of this study was to examine how social constructions of children to divorced parents appear in daily newspapers and evening papers. Furthermore this study also examined the difference in the social perception of the child and the parent. The selection of empirical data are news articles, debate articles and reports. This study was grounded in a social constructionist approach and the collected data was analyzed using encoding of thirteen newsarticles, debatearticles and commentaries. The coding was based from a qualitative content analysis, where the aim is to search for the meaning of the text. The results show that media's construct of a child to divorced parents is one of a very lonely child, who has been abandoned by the adult world. Therefore the conclusion is that children are often objectified while in contrast parents are shown to be subjective acting individuals. However, it is important to note that there is a difference of opinion among both scientists and journalists on how children should be described in the media. Where the dissenting opinion is that children should be seen as more subjective individuals who have the right to express their opinion on issues that concern them.

Keywords: Social construction, Media, Children, Divorced parents, Social constructionism, News article, Debate article, Commentary

Innehållsförteckning

INLEDNING	4
BAKGRUND	4
PROBLEMFÖRMULERING	4
SYFTE	5
FRÅGESTÄLLNINGAR	5
RELEVANS FÖR SOCIALT ARBETE	5
TIDIGARE FORSKNING	7
TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	7
BAKGRUND OCH HISTORIK	7
FORSKNING OM SKILSMÄSSOBARN	9
BARN I MEDIA	9
MODERNA FÖRESTÄLLNINGAR OM BARN OCH BARNDOM	10
TEORI	11
TEORIN UTFRÅN ANALYSEN	11
KOLLEKTIVA DEFINITIONSPROCESSER	11
PROBLEMKONSTRUKTIONER	12
SOCIALKONSTRUKTIONISM OCH SOCIALA KATEGORIER	13
MORALENTREPRENÖRER OCH STANDARDBERÄTTELSE	14
METOD	15
ONTOLOGISK IDEALISM- UR ETT METODOLOGISKT PERSPEKTIV	15
METODMÄSSIGA ÖVERVÄGANDEN	16
URVAL OCH UNDERSÖKNINGSMATERIAL	16
KODNING	18
MÖJLIGHETER OCH BEGRÄNSNINGAR MED METODVALET	19
METODENS TILLFÖRLITLIGHET	19
<i>Tillförlitlighet vid kvalitativa studier</i>	20
<i>Äkthet</i>	21
FORSKNINGSETIK	21
RESULTAT OCH ANALYS	22
KONSTRUKTION AV BARNETS KÄNSLOR	22
SKILSMÄSSOBARN – SUBJEKT ELLER OBJEKT?	24
AVSAKNAD AV BARNENS PERSPEKTIV I MEDIA	27
HUR SKILJER SIG SYNEN PÅ BARN OCH SKILSMÄSSOBARN?	29
FÖRÄLDRARNAS ROLL	30
AVSLUTANDE DISKUSSION	32
LITTERATURLISTA	35

Inledning

Bakgrund

Skilsmässobarn är ett ämne som blivit hett omdiskuterat i media på senare år, troligen på grund av det stora antalet skilsmässor som idag genomförs i allt större utsträckning. Enligt Statistiska Centralbyrån skiljer sig cirka 20 000 par i Sverige varje år. Genom statistiken kan man utläsa att antalet skilsmässor har mer än fördubblats sedan 1960-talet, trots att det idag är ungefär lika många som ingår äktenskap som då. Man räknar med att det idag finns cirka 480 000 barn i Sverige som lever med separerade föräldrar (SCB).

I den här studien har jag valt att studera hur skilsmässobarnen och deras föräldrar konstrueras i dags- och kvällspress. Mediernas utveckling de senaste decennierna har bidragit till att media har fått ett allt större inflytande och makt över allmänhetens värderingar, attityder, åsikter och kunskaper (Pollack, 2004). Med detta inflytande är medierna med och aktivt påverkar etableringar och konstruktioner av sociala problem, så som exempelvis utsatta barn i vårdnadstvister, allmänhetens syn på fenomenet påverkas således i stor grad av mediernas presentation. Vad som därför blir intressant i denna studien är att titta på hur berättelserna ser ut kring skilsmässobarnen och deras föräldrar, för att öka förståelsen kring dessa individers innebörd och existens.

Problemformulering

Min utgångspunkt är att det inte finns någon sanning om vem skilsmässobarnen och deras föräldrar är, då jag utgår från en socialkonstruktivistisk teori. Inom denna teori menar man att verkligheten utgörs av sociala konstruktioner, som avgör hur vi människor ska tolka och förstå vem dessa individer är (Wennberg, 2001). Anledningen till att jag valde att studera konstruktionen kring både skilsmässobarnen och skilsmässoföräldrarna, är för att jämföra hur man framställer dem som olika aktörer i samma situation. Jag har alltså velat undersöka skillnaden mellan barnen och föräldrarna i medias konstruktion för att få en bredare bild av hur skilsmässofamiljen porträtteras.

Medier beskrivs av Jönson (2010, s. 20) som både primära och sekundära anspråksformulerare och arenor som har ett begränsat utrymme. Swärdh (2001) menar att på så sätt blir det nödvändigt för medier att iscensätta berättelser för att vi ska kunna förhålla oss till andra människor. Rapporteringar kring exempelvis barnavårdsfall följer enligt Lundström (2004, s 223) tydliga mönster i dagstidningars rapportering, som präglas av dramatiska berättelser där barn utses som offer, det utses identifierbara förövare, och med socialarbetare som aktörer, men i olika roller. I denna studie är det skilsmässobarnen som står i fokus och jag tänker undersöka hur dessa individer framställs i media utifrån begreppet *social konstruktion* (Wenneberg, 2001), vilka beskrivningar och föreställningar målas upp kring skilsmässobarnet och dess föräldrar? I studien kommer det också bli viktigt att undersöka vilka föreställningar man vill förmedla om skilsmässobarnen och deras föräldrar utifrån begreppet *identitet*. Vilken identitet tilldelas dessa individer i tidningsartiklarna? Hur kan detta ses utifrån ett socialt perspektiv? Det kommer också bli viktigt att undersöka berättelserna kring begreppet *kategorisering*. Är media med och bidrar till någon kategorisering av dessa barn och/eller deras föräldrar?

Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka hur konstruktionen av skilsmässobarn, samt deras föräldrar ser ut i dags- och kvällspress.

Frågeställningar

1. Hur ser konstruktionen av skilsmässobarnens identitet och känslor ut i dags- och kvällspress?
2. Hur ser konstruktionen av föräldrarna ut i jämförelse med skilsmässobarnen?

Relevans för socialt arbete

Enligt BRIS och mycket av tidigare forskning kring barn ökar den psykiska ohälsan bland barn och unga i samhället, och många av de barn som vänder sig till BRIS för stöd och råd är barn som gått, eller går igenom sina föräldrars skilsmässa. De tillhör därför en utsatt grupp i samhället, och det borde därför vara viktigt för personer som bedriver socialt arbete att förstå vilka olika utbredda föreställningar som finns av dessa barn

samt vilken identitet de och deras föräldrar tilldelas i samhället, för att på sätt få en större förståelse av skilsmässobarnen och deras tillvaro.

Tidigare forskning

Tillvägagångssätt

För att finna relevant tidigare forskning för min studie har sökningar gjorts utifrån sökorden *social problems, children in media, construction, massmedia* och *media and society*. Den litteraturen och de artiklar jag valt har påträffats i databaserna LUBsearch, Forsa och Taylor and Francis Online, delar av den litteratur jag använt mig av är i form av litteraturböcker, som är skriven av forskare inom ämnet. För att tillförsäkra forskningen tillförlitlighet har jag endast använt mig av vetenskapliga artiklar som är markerade som Peer Reviewed, vilket innebär att bedömningen görs av forskare som är kunniga inom det forskningsfält studien gäller (Vetenskapsrådet, 2007).

Eftersom jag trots sökning, inte funnit forskning som berör ämnet konstruktionen av skilsmässobarn och deras föräldrar i media, har jag valt att göra en bredare avgränsning av detta avsnitt (Se vidare argumentation för val av tidigare forskning i metoddelen under rubriken Metod och urval). Jag har valt att dela in avsnittet i fyra olika delar för att kunna använda den tidigare forskningen som en del av underlaget till analysen och slutdiskussionen, samt för att kunna svara på forskningsfrågorna. Jag kommer inledningsvis redogöra för bakgrund och historik kring barn och barndom ur ett samhällsperspektiv, för att få förståelse om hur man sett på barn och barndom över tid. Den tidigare forskning jag redogör för baseras på den forskning som idag finns om skilsmässobarn, och vilka frågor som istället anses vara viktiga inom ämnet. Slutligen baseras den tidigare forskningen på hur barn i allmänhet porträtteras i media, samt de moderna föreställningar av barn och barndom som är utbredda i samhället idag.

Bakgrund och historik

Eftersom min forskning bland annat inriktar sig på syn och framställning av barn kan det vara intressant och relevant att titta på hur samhällets syn på barn och barndomen sett ut över tid. I detta avsnitt ligger fokus på samhällets syn på barndomen, hur den har förändrats över tid, till hur den ser ut idag. I detta stycke utgår jag ifrån boken *Barndomens historia* (1982), en analys av Philippe Aries om hur vi sett på barn och barndom över tid.

Synen på barn och föreställningar om vad det innebär att vara barn har förändrats över tid. Att vara barn idag skiljer sig kraftigt från hur det var att vara barn på exempelvis medeltiden. I *Barndomens historia* analyserar Aries hur synen på barnet och barndomen formats och förändrats över tid från medeltiden till det moderna synsätt vi idag har på barnet och barndomen.

Aries börjar analysera medeltida samhällets syn på barn där barn sågs som ofullgångna vuxna eller miniatyrmänniskor så fort de frigjort sig från moderns direkta omvårdnad. Han beskriver att de sammanfördes med vuxna som han benämner som den *stora mänskliga gemenskapen* vid cirka sju års ålder, där de delade arbete och lek med sina vänner- unga som gamla. Familjens syfte var att fylla en funktion, överförandet av egendom och namn var viktigt och det fanns inte mycket utrymme för känslor.

Med början på 1600-talet har denna syn gradvis brutits upp och ersatts av den moderna synen på barndomen som en känslig, avgörande och händelserik fas i människans utveckling. Barnuppfostran fick en helt ny innebörd och fokuseringen på detta blev allt mer central. Föräldrars syn på barn och barnuppfostran förändrades och man nöjde sig inte längre med att sätta en massa barn till världen, och ge en tryggad ställning åt några av barnen för att strunta i de andra. Det utvecklades en moralisk uppfattning om att ge alla sina barn träning för livet. Moderniseringen av familjen innebar en större tillfredsställelse av behov som intimitet och identitet. Skolan fick en större roll i samband med den tilltagande fokuseringen på barnuppfostran. Under denna tid var skolor gemensamma för hela samhället och hade stort fokus på även de fattigaste barnen. Detta förändrades under 1700-talet när borgerskapets familjer inte längre accepterade denna blandning, som en följd placerade de sina barn på internatskolor. Ett mångformigt samhälle ersattes av hierarkiska klasskillnader och moraliska avstånd. I det moderna samhället som växte fram garanterades varje livsstil reserverat utrymme, där det var underförstått att de dominerande dragen skulle respekteras. Varje människa måste likna en konventionell modell, en idealtyp och aldrig avlägsna sig från den för att inte bli utstött.

Forskning om skilsmässobarn

Som jag skrev i inledningen av detta avsnitt har det trots noggrann sökning ej framkommit tidigare forskning som fokuserar på konstruktionen av skilsmässobarn och skilda föräldrar (Se vidare kring val av tidigare forskning i metoddelen under rubriken Metod och urval). Det finns en kunskapslucka när det gäller just detta område. Jag kommer därför ge exempel på sådan forskning som redan finns om skilsmässobarn, och titta på var forskarna istället lägger sitt fokus. Vilka frågor anses viktiga? Vilken särskild förståelse vill man förmedla kring skilsmässobarn?

Vid närmare undersökning av tidigare forskning kring skilsmässobarn har jag kunnat urskilja att ett stort fokus bland forskarna ligger på de psykosociala aspekterna för vad en skilsmässa innebär för barnet. Exempel är Hirschfeld och Wittenborns (2016) färskaste studie som undersöker yngre barns påverkan av föräldrarnas skilsmässa. Ett annat exempel är Pauline & Jordans (2016) forskning som studerar skilsmässobarn i terapeutisk behandling. Resultaten i dessa studier beskriver hur skilsmässan ofta påverkar dem negativt både socialt och psykologiskt under en stor del av deras liv. Bl.a. riskerar skilsmässobarn i högre grad än andra barn hamna i ungdomskriminalitet och få svårare med relationer i vuxenlivet.

Barn i media

Som tidigare nämnt vid ett flertal tillfällen har det varit svårt att finna forskning som behandlar just skilsmässobarn och deras föräldrar i media. Min avgränsning blir därför bredare, och jag kommer redogöra för forskning som berör hur barn överlag framställs i media, hur de konstrueras samt vilka föreställningar som finns om dem.

Lundström (2004, s 223) beskriver rapporteringen av barnavårdsfall med tydliga mönster i dagstidningars rapportering, som präglas av dramatiska berättelser där barn utses som offer samt identifierbara förövare, och med socialarbetare som aktörer, men i olika roller.

Tandon (2007) studerar barns utsatthet i media och menar att barn tillhör den mest känsliga och sårbara delen av samhället. Vidare beskriver han hur berättelser som berör barn som är inblandade i brott, eller andra gripande berättelser med barn drar ett stort

intresse hos allmänheten. Detta gör i sin tur att media tenderar att kapitalisera på detta. Han menar att journalisterna som skriver berättelser om barn i brottsberättelser, eller andra gripande berättelser som rör barn och sociala problem har en utmanande uppgift. De måste å ena sidan måste finna den rätta balansen mellan allmänhetens rätt att veta, och å andra sidan ta ansvar för att låta de medverkande individerna ha rätt till privatliv. Vidare menar Tandon (2007) att journalister ofta inte kan avgöra denna gräns, då han talar om en försumlighet och brist på utbildning hos journalisterna i just dessa frågor. Tandon (2007) menar att det därför är en fråga om utsatthet, som kan leda till ytterligare trauma för barnoffer- *sekundär viktigmisering*. Vidare menar Tandon (2007) att det är viktigt att öka medvetenheten hos medieorganisationer och mediebranschen när det gäller etiska metoder för rapportering om barn. Han menar också att det är viktigt för de journalister som rapporterar dessa berättelser att de inser de psykologiska aspekterna och den utsatthet som deras respondenter besitter i berättelsen.

Moderna föreställningar om barn och barndom

Andersson (2004, s 29) menar att på vilket sätt barnavård framställs i pressen har stor betydelse för hur den uppfattas av allmänheten. Även socialtjänsten påverkas, det nämns exempelvis hur enskilda massmedialt bevakade händelser inom social barnavård medfört lagändringar på politisk nivå.

Som ett resultat av den snabba utvecklingen i sättet att se på barn och barndom, är barnforskare allt mer kritiska till den moderna västerländska konstruktionen av barndomen. Den säger att barn är annorlunda än vuxna, inkompetenta, sårbara och saknar vuxenlivets förmågor, färdigheter och makt (Andersson 2004, s 27). Anderssons forskning innehåller således en direkt motsatt ståndpunkt i synen på barn och barndom, i jämförelse med Tandons. Vidare menar Andersson att ett nytt perspektiv kring barn börjar växa fram där de ses som mer kompetenta än vi förut trott, de är aktiva subjekt, delaktiga i relationer och medskapare av sin omvärld. Vidare beskriver hon hur det senmoderna samhället som kännetecknas av förändrade vardagsvillkor, nya familjemönster och en ökad individualisering kan vara en stor bidragande orsak till den nya synen på barn och barndomen som utvecklas allt mer i samhället.

Teori

Teorin utifrån analysen

Under denna rubrik kommer den teori och de teoretiska begrepp presenteras som ligger till grund för analysen. Jag utgår ifrån Wennbergs (2001) socialkonstruktionistiska perspektiv med en ontologisk position, vilken är en vanlig utgångspunkt när man studerar texter. Jag utgår även ifrån de teoretiska begreppen *sociala konstruktioner*, *kategoriseringar* och *identitetstyp* som man använder i stor omfattning inom den ontologiska idealismen. Syftet med användningen av dessa begrepp är att jag med utgångspunkt i dem kan undersöka medias sätt att framställa skilsmässobarnen och deras föräldrar, och vilken roll de tilldelas i samhället. Konstrueras de som offer, aktörer, eller överlevare? Finns det olika ståndpunkter i hur skilsmässobarn eller deras föräldrar bör definieras? Har de speciella identiteter? Har de särskilda erfarenheter och känslor?

Jag kommer vidare också att hämta inspiration från begreppen *moralentreprenörer* och *standardberättelser* som behandlas längre fram i detta avsnitt.

De begrepp som valts ut för studien är alltså sociala konstruktioner, kategorisering, identitetstyper, moralentreprenörer och standardberättelser. Dessa begrepp valdes ut för att de passar väl in när man vill studera hur ett fenomen konstrueras i text. Anledningen till det stora antalet begrepp som valts ut är för att många av begreppen hänger ihop, och behövs för att stärka argumenten kring ståndpunkter i analysen.

Kollektiva definitionsprocesser

Pollack (2004, s. 76) utgår från ontologisk idealism när hon skriver att samhällsproblem kvalificerar sig som sådana först när en stor grupp människor uppfattar något som fel och försöker vidta åtgärder mot missförhållandena. Det ska finnas ett samhälleligt intresse och ansvar för att stävja dem. Det kan också kallas kollektiva definitionsprocesser som enligt Blumer (1971) innebär att hävda att något är ett problem som kräver samhällsengagemang. Vidare menar Blumer att de kollektiva definitionsprocesser som samhället har kring exempelvis sociala problem omdefinieras med jämna mellanrum. Detta kan bero på exempelvis nya lagförändringar, nya tillkomna

problem eller en förskjutning av vad det är som anses vara viktigt i och av samhället. Han menar också att en del i de kollektiva definitionsprocesserna av t.ex ett socialt problem, är att vissa kategorier av människor riskerar att förlora fördelar, och framstå i en mer negativ dager i definitionen av dem som en del i det sociala problemet. Majoritetsdefinitionen, alltså den kollektiva definitionen av det sociala problemet gör således även att en definition görs av de personer som berörs av det sociala problemet. Exempelvis talar man inte endast om hemlöshet eller skilsmässan som sådan, en definition görs även om de hemlösa, skilsmässobarnen och deras föräldrar.

Problemkonstruktioner

Överallt sker konstruktioner av verkligheten, inte minst i media. För att förstå varför och hur dessa konstruktioner ser ut som dem gör väljer jag att redogöra för material som tidigare forskare tagit upp kring sociala kategorier och problemkonstruktioner. Denna del är tänkt att ge en djupare förståelse för vad dessa begrepp verkligen innefattar, hur de kan ses ur ett teoretiskt perspektiv, och varför dessa används så flitigt när man talar om förståelse av texter.

Swärdh (2001) menar att alla beskrivningar om ett fenomen, var de än görs, är en möjlig version av verkligheten. Detta innebär att det finns många sätt att göra beskrivelser av, och porträttera verkligheten, bland annat genom bilder och texter. Vidare beskriver han hur allt vetande är perspektivistiskt, och utgår från det perspektiv som berättaren har. Nairn (2007) menar att ord är de mest uppenbara resurser att tillgå när media vill göra berättelser spännande och belysa något viktigt i samhället, exempelvis vid berättelser om sociala problem. Nairn (2007) ger exempel på detta och hänvisar till Rapley, McCarthy och McHouls forskning som undersökt texter där man ville identifiera kluster av ord som användes vid konstruktionen av psykisk ohälsa. De mest framträdande orden som kunde blottläggas var bland annat aggressivitet, farlighet, oförutsägbarhet, misslyckande och improduktivitet. Dessa förstärkande ord blev enkla medel för att skapa en konstruktion av personer vars "galenskap" belystes av utseende och handlingar, som på så sätt lätt kunde förklaras på grund av personernas tillstånd. Ett annat exempel är i Swärdhs (2001) studie där han har studerat porträtteringen av hemlösa och deras nöd i allt ifrån informationsbroschyrer till dags- och

kvällstidningsartiklar. Han beskriver hur sociala problem som hemlöshet porträtteras med svart-vita och enligt honom "dystra" bilder med undertext som kan se ut såhär:

Kalle fyller 70 om ett par månader. Ingen trodde att han skulle bli 70, allra minst han själv. Han är en av vandrarna i Lund, uteliggarna. En av dessa många ensamma alkoholister, den som Gud glömde...eller gjorde han det. (Swärdh, 2001)

Jönson (2010, s 20) menar att massmedier inte endast är aktörer, han förklarar de som arenor som har ett begränsat utrymme och spelregler. Vidare beskriver han hur massmedier inte endast är primära utan också sekundära anspråksformulerare. Swärdh (2001) menar att det därför är nödvändigt att iscensätta berättelser för att vi ska kunna förhålla oss till andra människor.

Vissa historier som får mycket utrymme i media förklaras som ritualer som ständigt återberättas. Han utgår från Tillys teorier om standardhistorier och hur dessa kan låsa fast läsaren i en syn på verkligheten. Swärdh (2001) menar att ritualiserade föreställningar får en större grogrund där kunskapsbildningen är svag, som exempelvis hemlöshet. Vidare menar han att författare till texter ofta kategoriserar människor och delar in dem i insiders och outsiders. Vidare gör detta att vissa föreställningar förstärks på så sätt i legitimerade myter, som hela tiden förstärks av andra liknande berättelser (ibid).

Socialkonstruktionism och sociala kategorier

Begreppen social konstruktion, kategorisering och identitetstyp är några av de begrepp som är centrala begrepp i analysen. Nedan beskrivs begreppen närmare och hur jag hämtar inspiration från dessa begrepp för att svara på mina forskningsfrågor.

Wennberg (2001, s 106) menar att konstruktion genom mental kategorisering sker då något skapas genom att vi med hjälp av språket skapar åtskillnader i kategorier. Berger och Luckman (1998, s 201) utgår från begreppet *identitetstyper* som ett socialt fenomen. De beskriver begreppet *identitetstyp* som en social produkt skapad av samhället, och som ett stabilt inslag i den objektiva verkligheten. Vidare utgår de från ett konstruktionistiskt perspektiv när de beskriver hur identiteten förblir obegriplig såvida den inte lokaliseras och definieras av samhället. Identitetstyper utgår från de typifieringsscheman som finns i samhället. Berger och Luckman (1998, s 45) beskriver

hur vi människor i ansikte-mot-ansikte-situationer löpande typifierar de personer vi interagerar med, då uppfattningen av dem fortlöpande "fylls i" av personens sätt att vara och reagera på oss och sin omvärld. Typifiering av individer blir alltmer anonyma ju längre bort från ansikte-mot-ansikte-situationen som de befinner sig (Berger & Luckman 1998, s. 44). När vi typifierar en social typ, som exempelvis skilsmässobarnet, och inte befinner oss i en ansikte-mot-ansikte-situation med dem, förblir individen anonym, och man frångår den individualisering som sker i ansikte-mot-ansikte-situationen. Ju längre bort man befinner sig från ansikte-mot-ansikte-situationen desto mer generaliserande blir typifieringen av individen. Exempel på detta kan vara om skilsmässobarnen beskrivs som olyckliga barn. Man kan i detta avseende omöjligtvis veta om alla skilsmässobarn är olyckliga, men troligtvis finns de även de skilsmässobarn som är lyckliga i sin tillvaro. Ju längre bort individen befinner sig från ansikte-mot-ansikte-situationen desto mindre tillförlitlig kunskap har vi alltså om dem (Berger & Luckman, 1998 s. 45). Typifieringen görs trots att individen, eller gruppen av människor befinner sig långt ifrån ansikte-mot-ansikte-situationen, och oavsett var typifieringarna görs är de stabila element i den sociala verkligheten (ibid).

Moralentreprenörer och standardberättelser

I denna studie har jag också valt att inbegripa och hämta inspiration ifrån begreppet moralentreprenörer som enligt Becker (2006, s. 125-134) syftar på olika regelskapare och regelövervakare i samhället. Dessa regelskapare och regelövervakare utgår från deras moral kring ett visst fenomen, ofta avser dessa fenomen något som ses som avvikande, olämpligt och problematiskt i samhället.

Vidare används ofta begreppet *standardberättelser* som ett centralt begrepp i är man talar om moralentreprenörer. Standardberättelser avser de normer och berättelser som berättas kring ett visst fenomen, och utgår från ett "vi" och "dom", där "vi-et" (i detta fallet media) berättar historier enligt ett förutbestämt mönster om "den andra" gruppen (Tilly, 2002). Med stöd av dessa begrepp studerar jag media som moralentreprenör kring ämnet skilsmässobarn, vilka standardberättelser kring skilsmässobarn och deras identitet vill media ("vi-et") förmedla? Och hur ser medias moraliska underton ut i tolkningen eller definitionen av skilsmässobarnen?

Metod

Jag har använt mig av en kvalitativ metod i form av en kvalitativ innehållsanalys som går under definitionen textanalys. Bryman (2011, s 281) skriver att innehållsanalys är en metod som används när man avser att analysera dokument och texter. När man analyserar texter i dess samhälleliga sammanhang fokuserar man i första hand inte på att förstå texten som sådan, exempelvis som språkvetare gör. Det man vill göra är att titta på och förstå någonting i samhället som texten påverkar eller ger uttryck för (Ahrne & Svensson, 2015, s175). Jag kommer således använda den kvalitativa innehållsanalysen genom ett socialkonstruktionsistiskt synsätt för att studera media som skapande av verkligheten. Detta innebär att jag valt att fokusera på medias beskrivningar av de individer jag valt att studera. Vidare skriver Bryman (2011, s 505) att innehållsanalysen är ämnad för att söka efter bakomliggande teman i det material som ska analyseras. Man studerar alltså olika teman utifrån sina frågeställningar och analyserar sedan dessa teman i anknytning till frågeställningarna.

Ontologisk idealism- ur ett metodologiskt perspektiv

En viktig aspekt i alla studier som har en socialkonstruktionistisk kunskapssyn är att begreppet syftar på att alla beskrivningar av den sociala verkligheten utgör konstruktioner. Beskrivningarna görs av alla, media, allmänheten i form av du och jag och forskarna som exempel. Vad som således anses vara viktigt inom denna ståndpunkt är således att alltid betrakta forskarens presentation som en specifik version av den sociala verkligheten, som inte kan betraktas som slutgiltig (Bryman, 2012, s.37).

Inom socialkonstruktionismen finns flera genrer, och det är viktigt att skilja på dessa för att ha en tydlig plan för vilken genre inom socialkonstruktionismen studien skall utgå ifrån. Två av de viktigaste och vanligaste förekommande är *ontologisk realism* och *ontologisk idealism*. Vid ontologisk realism utgår man från att verkligheten består av någon form av substans. Denna substans anses existera oberoende av vår kunskap om den (Wennberg, 2001, s 94). Den ontologisk idealismen, som jag valt för min studie, har som utgångspunkt att den sociala verkligheten skapas genom vår uppfattning och kunskap om den (ibid). Problemen finns alltså inte förrän de uppfattats som sådana. Vår

kunskap är alltså socialt konstruerad, vilket vidare förefaller att den verklighet vi lever i också socialt konstruerad (Wennberg, 2001, s 92).

Metodmässiga överväganden

En kvalitativ studie fokuserar enligt Bryman (2011, s 341) mer på innehållet i ord, än mätning som är syftet med en kvantitativ studie. Vidare menar Bryman att kvalitativa undersökningar ger forskaren en chans att gå mer på djupet i sin undersökning med mer detaljerade beskrivningar av ämnet som studeras. Man har färre respondenter eller dokument som man genom en kvalitativ metod kan analysera på ett djupare plan än vid en kvantitativ metod, där man ofta fokuserar på siffror och vill ha många respondenter eller dokument för att göra en generalisering (ibid). Syftet med studien har inte varit att undersöka hur frekvent medier har rapporterat om det valda forskningsämnet, därför passade inte en kvantitativ metod för studien. Eftersom studiens frågeställningar är riktade mot texter istället för respondenter kunde jag på så sätt också välja bort kvalitativa intervjuer. Med bakgrund av detta tycker jag därför att kvalitativ innehållsanalys var ett passande metodval för min studie.

Urval och undersökningsmaterial

Ahrne och Svensson (2015, s. 22) skriver att om man avser att göra textanalys av massmedia är det viktigt att bestämma vilken typ av texter man vill studera, exempel på detta kan vara dagstidningar, veckotidningar eller texter på Internet. Dessa val ses som val av olika sociala miljöer där det man är intresserad av att undersöka kan tänkas förekomma.

Jag var intresserad av texter som kunde ha en direkt formande funktion för den största allmänhetens förståelse av skilsmässobarn och deras tillvaro. Jag ville därför välja medier som har ett stort inflytande på hur allmänheten förstår fenomenet ur ett samhällsperspektiv. Jag valde därför tidningsartiklar i form av nyhetsartiklar, debattartiklar och rapporter från dags- och kvällstidningar, totalt 13 stycken. Dessa artiklar berörde mitt forskningsämne från lite olika utgångspunkter. Jag valde dessa kategorier då jag fann dessa relevanta utifrån mina forskningsfrågor. Jag valde att utesluta ledartiklar då de ofta har ett stort fokus på ideologi och politik, vilket inte blir relevant för denna studie.

Jag använde mig av söktjänsten Google Nyheter, och de sökord jag valde var "skilsmässobarn" och "barn till skilda föräldrar". Vid urvalet av sökresultaten kunde många av de 471 resultat som jag fick fram vid sökordet "skilsmässobarn" uteslutas då de var artiklar som inte ingick i mitt val av urval, exempelvis nöjesartiklar och ledartiklar, vilka därför ej blev relevanta för min studie. Att urvalet skars ner med så stor omfattning beror också på att urvalet var tvunget att begränsas för att arbetet annars hade blivit långt mer omfattande, vilket det inte fanns utrymme för. Valet av de 11 artiklar som urvalet skars ner till vid den första sökningen, berodde på att dessa artiklar innehöll beskrivningar både om skilsmässobarnen samt deras föräldrar. I mycket av de sökresultat som valdes bort låg fokus endast på beskrivningar av föräldrarna. Eftersom jag ville jämföra beskrivningen av barnen jämfört med föräldrarna blev de därför relevant att ta med empiri som berörde både skilsmässobarnen och deras föräldrar. Vid sökningen "barn till skilda föräldrar" blev sökresultatet 5 artiklar. Av dessa valdes 2 artiklar ut till studien, eftersom de passade in i mitt urval, de andra resultaten var bland annat chattartiklar och nöjesartiklar. De blev därför inte relevanta för min studie då detta hade blivit en annan inriktning på studien, och gått utanför mitt urval. Alla artiklar som mitt urval består av ligger till grund för analysen, dock återges inte alla artiklarna i direkta citat, då jag valt ut de mest adekvata citat för min studie. De resultat och analys jag redovisar för uttrycker vad som finns i de andra artiklarna som ej citeras i studien.

Samtliga artiklar jag använde mig av är skrivna mellan 2010 och 2016, valet av ett så brett tidsspann beror på den enkla anledningen att det inte finns många nyhets- eller debattartiklar som fokuserade på just skilsmässobarnen. Som jag skrev tidigare låg ett stort fokus på föräldrarna eller själva skilsmässan. Alternativet var då att bredda mitt tidsspann från artiklar skrivna mellan 2014-2016 som först var tanken, till artiklar skrivna mellan 2010-2016. Valet av tidsurvalet beror på att jag ville studera moderna konstruktioner av skilsmässobarnen och deras föräldrar, då jag kunnat se att det inte skett några större samhällsförändringar kring ämnet under detta tid. Valet föll därför på åren 2010-2016 istället för exempelvis åren 1974-1978, som troligtvis hade gett helt andra resultat och inte varit relevant för de diskussioner om porträttering av barn som förs idag. Mitt syfte var inte heller att titta på hur konstruktionen av skilsmässobarn sett

ut över tid, detta hade blivit en helt annan studie. Valet av tidsurval har varit viktigt att specificera då det har en stor betydelse för hur olika ämnen framställs i media då attityder och åsikter kring samhällsfenomen ständigt är i rörelse.

De tidningar jag valde har olika ideologiska inriktningar då jag ville ha en så bred bild som möjligt av hur fenomenet konstrueras i olika dags- och kvällstidningsmedier.

Fördelen med söktjänsten Google Nyheter var att det gick snabbt att få fram relevanta sökresultat för min studie. Nackdelen var att det fanns en hel del sökresultat som inte var relevanta för mitt ämne. Resultatet bestod av alla möjliga artiklar, då det inte gick att göra en avgränsning till endast nyhets- och debattartiklar samt reportage i dags- och kvällstidningar. Anledningen till att jag valde Google Nyheter är på grund av att jag känner att man får en tydlig översikt över artiklarna. Varför jag inte använde Lunds Universitets mediearkiv beror på att jag fick fram nästintill samma resultat i den sökmotorn, jag föredrar Google Nyheter eftersom den ger en klarare överblick över sökresultaten.

Kodning

Som hjälp vid analysen kommer jag använda mig av kodning. Kodning syftar till att synliggöra mönster och samband, kodning är alltså en del av analysen (Jönson 2010, s 56). Vid kodning sorteras materialet, eller de delar som är intressanta för studien utifrån kategorier eller begrepp (Jönson 2010, s 56), i min studie har jag valt att koda materialet efter teman. Jag har använt mig av Brymans beskrivningar av hur man genomför en tematisk analys. Koderna kommer vara de teman som identifieras som kommer bli rubriker i analysen. Jag har använt mig av en typ av tematisk analys som heter Framework. Bryman (2011, s 528) beskriver Framework som en metod där man identifierar olika teman och subteman som utgör grunden för återkommande motiv i den text som tillämpas på datan. Vidare beskriver han hur de teman och subteman som identifierats är resultatet av en noggrann läsning av de skrifter som utgör data. Jag har använt mig av en mall som Bryman (2011, s 529) ger som exempel där man delar upp de olika texterna i text 1, text 2, text 3 och så vidare. Därefter har jag identifierat de teman som analysen består av. När jag analyserat texterna ett flertal gånger kunde jag utläsa eventuella skillnader/likheter i framställning av ett fenomen som omfattar det tema jag

valde att studera. Enligt Jönson (2010, s 56-57) kan kodning göras antingen manuellt eller så kan man använda olika dataprogram, jag har använt mig av det förstnämnda. Kodningen har styrts av ett socialkonstruktionsistiskt perspektiv, som utgår från att alla beskrivelser av ett fenomen ses som skapande av verkligheten. Min kodning har därför styrts av de beskrivningar som gjorts av de individer jag valt att studera.

Möjligheter och begränsningar med metodvalet

Vad som kan anses vara en möjlighet med alla kvalitativa undersökningar är att forskaren arbetar nära sin empiri. Med detta menas att en kvalitativ forskare eftersträvar en nära relation materialet eller respondenten den studerar, vid en kvantitativ studie är forskaren inte involverad i undersökningen eftersom kravet på strikt objektivitet ofta råder i kvantitativa undersökningar (Bryman, 2011 s 371). Vid en kvalitativ innehållsanalys ses det som positivt att man genom analysen kan uppnå en hög grad av kontextualisering, vilket gör det enklare att analysera texten i sitt sammanhang (Ahrne & Svensson 2015, s 175).

Vad som av kvantitativa forskare anses vara begränsningar med kvalitativa studier är att forskningen inte anses vara validerbar, det vill säga generaliserbar. De menar att man inte kan använda forskningsresultatet och generalisera till andra miljöer (Bryman, 2011, s 369). Detta beror på att man i en kvalitativ studie har ett väldigt begränsat urval, vilket gör det svårt att generalisera resultatet till en större population. Det var dock inte detta syfte jag ville uppnå med min studie, eftersom jag inte var intresserad av hur frekvent media rapporterat om fenomenet. Jag ville istället undersöka fenomenet i sin kontext vilket avser att fokuseringen kommer ligga på hur det ser ut i just det sammanhanget, hur media rapporterar om skilsmässobarnen och deras sociala situation, och varför beskrivningarna ser ut som de gör. Kravet på generaliserbarhet kunde därför förbises eftersom detta inte var studiens syfte.

Metodens tillförlitlighet

När man talar om tillförlitlighet till metoden vid kvantitativa studier använder man sig av begreppen *validitet* och *reliabilitet*. Eftersom dessa begrepp är svåra att föra över till en kvalitativ studie har vissa författare föreslagit att kvalitativa studier ska bedömas och

värderas utifrån helt andra kriterier än de som kvantitativa forskare använder sig av. Man talar därför istället om *tillförlitlighet* och *äkthet* (Bryman 2011, s 352-353). Tillförlitligheten har fyra kriterier som motsvarar kvantitativ forskning, dessa är: *trovärdighet* som motsvarar intern validitet, *överförbarhet* som motsvarar extern validitet, *pålitlighet* som motsvarar reliabilitet och *En möjlighet att styrka och konfirmera* vilket motsvarar objektivitet. Jag kommer diskutera dessa begrepp i nästa avsnitt, för att sedan gå vidare till begreppet äkthet.

Tillförlitlighet vid kvalitativa studier

När Bryman (2011, s 355) talar om *trovärdighet* menar han att studien måste vara acceptabel i andra människors ögon. Ett viktigt krav på kvalitativa forskare är att säkerhetsställa att forskningen utförts på rätt sätt i enighet med de regler som är upprättade. I min studie gäller det att framförallt kodningen av resultaten görs efter de regler som finns. Vidare menar Bryman att för att uppnå trovärdighet är det också viktigt att man rapporterar resultaten till de personer som är en del av den sociala verklighet som studerats. Detta för att de ska kunna bekräfta att forskarens uppfattning är rätt (Bryman 2011, s 355). Då jag ej använt mig av respondenter som exempelvis vid en kvalitativ intervju så det sistnämnda förbises. Vad som blivit viktigt i min studie för att uppnå validitet, är att ha följt de regler som Bryman (2011, s 523-535) satt upp angående kodningsprocessen, för att på så sätt ha säkerhetsställt att forskningen utförts på rätt sätt.

När man talar om *överförbarhet* i kvalitativa studier talar man om "thick descriptions" (Bryman 2011, s 355). Med detta menas att man som forskare ger täta och fylliga beskrivningar av de detaljer man fått fram i studien. För att uppnå detta krav i min studie har jag i min analys utförligt beskrivit kodningsprocessens genomförande.

Begreppet *pålitlighet* beskriver hur man som forskare säkerhetsställer en fullständig redogörelse av alla faser i forskningsprocessen (Bryman 2011, s 355). För att uppnå detta krav har det varit viktigt för mig att vara så ingående som möjligt genom hela studien och i alla beskrivningar av hur arbetet utförts.

Att ha *möjlighet att stryka och konfirmera* innebär att man som forskare är medveten om att fullständig objektivitet inte går att uppnå vid kvalitativa studier, däremot ska man säkerhetsställa att man agerat i god tro (Bryman 2011, s 355). Det är svårt att lämna personliga värderingar utanför när man gör en kvalitativ studie, eftersom forskaren ses som studiens analysverktyg. Vad jag som forskare gjort för att ge läsaren en möjlighet att styrka och konfirmera är att ge tydliga referenser till min empiri så att läsaren själv kan gå tillbaka och analysera texten om den önskar detta.

Äkthet

När man tittar på studiens äkthet talar man om begreppen *Rättvis bild, ontologisk autencitet, pedagogisk autencitet, katalytisk autencitet* och *taktisk autencitet* (Bryman 2011, s 357). Dessa begrepp grundar sig i antagandet att man använder sig av respondenter, som exempelvis vid en kvalitativ intervju. Eftersom jag inte använder mig av respondenter utan texter, är dessa inte relevanta för min studie, jag har dock beskrivit begreppen överskådligt.

Begreppet *rättvis bild* ska visa om studien gett en rättvis bild av de olika åsikter och uppfattningar som finns i den grupp av människor som studerats. I detta sammanhang har det varit viktigt att jag som forskare ger en rättvis bild av den text jag studerat, och återger textens rätta kontext. *Ontologisk autencitet* är ett begrepp som innebär att få förståelse för hur de personer som medverkat i studien får en bättre förståelse av sin sociala situation och den sociala miljö de lever i (Bryman 2011, s 357). *Katalytisk autencitet* innebär de medverkande respondenternas möjlighet till förändring av sin situation (ibid). *Taktisk autencitet* är ett begrepp som innebär om undersökningen gjort att deltagarna fått bättre möjligheter att vidta de åtgärder som krävs.

Forskningsetik

Bryman (2011, s 131) tar upp de fyra grundläggande etiska principerna man som forskare ska förhålla sig till vid alla typer av studier. Dessa principer har tagits fram för att skydda individen mot kränkning och värna om dennes integritet (Vetenskapsrådet 2007). Dessa principer är Informationskravet, Samtyckekravet, Konfidentialitetskravet och Nyttjandekravet. Informationskravet syftar till att forskaren ska informera de berörda personer om den aktuella undersökningens syfte. Bland annat innefattar det att

personerna ska veta att deltagandet är frivilligt och att de har rätt att hoppa av när de vill. De ska också få veta vilka moment som ingår i studien. Då jag inte använt mig av respondenter utan endast allmänna dokument i form av tidningstexter, ser jag därför ingen anledning att delge denna information till någon enskild individ. Vad gäller samtyckeskravet som syftar till att deltagare som ingår i studien ska ha rätt att själva bestämma över sin medverkan i studien, bygger denna princip på att man har respondenter, därför har det i denna studie inte varit relevant att informera någon om denna princip. Konfidentialitetskravet syftar till att alla personer som ingår i studien ska behandlas med största möjliga konfidentialitet. Jag har inte använt någon enskild individ som empirin grundar sig på, de eventuella identifieringar som kan göras är i den empiri jag hämtat mitt material ifrån (tidningstexterna). Då dessa personer uttalat sig i rikstäckande media så grundar jag detta påstående på att de redan gett sitt medgivande till att bli publicerade. De handlingar min empiri bygger på är allmänna handlingar och det finns därför inget hinder för mig att använda dessa i min studie. Nyttjandekravet innebär att de uppgifter som samlats in om enskilda personer endast får användas för forskningsändamålet, återigen blir detta därför inte relevant då jag inte har respondenter.

Resultat och analys

I detta avsnitt kommer jag redogöra för resultatet av min empiristudie av 13 nyhets- och debattartiklar samt reportage från dags- och kvällstidningar. De teman (rubriker) som jag utgått ifrån i analysen är ett resultat av noggrann kodning av teman utifrån läsningen av empirin.

Konstruktion av barnets känslor

I min tolkning av den empirin jag valt att studera har det visat sig att en central utgångspunkt i beskrivningar av skilsmässobarn i media är att föräldrarnas skilsmässa innebär en stor livskris för barnet. I beskrivningarna återfinns ett stort fokus på barnets känslor, och skilsmässans påverkan på barnet beskrivs som en mycket känslig och dramatisk tid för barnet. Inte sällan beskrivs barnens värld rasa samman i samband med skilsmässan och att barnens känslor ofta glöms bort av vuxenvärlden.

Och medan föräldrarna ofta har andra vuxna – vänner och kanske även terapeuter – att prata med, lämnas många barn ensamma med sina känslor och tankar kring skilsmässan. (Lagerblad, 2011)

I citatet beskrivs ett svek mot barnet från vuxenvärlden, där barnen överges åt sig själva med egna tankar och känslor. Citatet blir meningsfullt mot bakgrund av särskilda betydelser som är kopplade till föräldrar och barn. Föräldrar och terapeuter antas ha ansvaret för att tala med barnen. En annan betydelse är att barnen inte själv kan hantera känslorna och att vuxenvärlden bör gripa in då barnen håller inne med sina känslor, och inte på egen hand kan ge uttryck för dem.

Och vi ser att barnen över lag upplever att de får alldeles för lite stöd från omgivningen. Ofta pratar de inte med någon om sina känslor, inte heller med kompisar. De vet att skilsmässor är vanliga, men tror att de är ensamma om hur de känner, att det är så enkelt för alla andra. (Nordegren, 2013)

I detta citat handlar det om att barn upplever att de får för lite stöd, att de inte pratar om sina upplevelser, och att de tror att de är ensamma att känna som de gör. Här konstrueras skilsmässobarnet, dess erfarenheter och behov. Man skulle också kunna tala om en utgångspunkt i Berger och Luckmans (1998) begrepp typifiering, där en typifiering görs barnets erfarenheter där skilsmässan ses som en svår tid för barnet där de blir svikna av omgivningen. Ur detta växer det fram en identitetstyp av barnet som "det ensamma skilsmässobarnet" som inte har någon att vända sig till med sina tankar. Genomgående i artiklarna används dessa beskrivningar för att belysa deras utsatta ställning i samhället.

Det finns många likheter citaten mellan, i det andra citatet beskrivs det dock som att barnet självmant väljer att inte prata om sina känslor, detta till skillnad från de tidigare citaten där barnen beskrevs som drabbade av vuxenvärldens negligering av dem. Här beskrivs de som subjektvarer som själv väljer att undanhålla sina känslor och tankar till skillnad från de tidigare citaten där de beskrevs som objekt och som drabbade av vuxenvärldens nonchalans.

Vid framställningen av barnets känslor har det gått att identifiera medias användning av ett dramatiskt förvekligande språk i framställningen av skilsmässobarns verklighet.

Många av författarna vill förmedla ämnet som viktigt och uppseendeväckande. Man vill belysa att det är ett problem, och att allmänheten ska förstå allvaret i situationen. Media vill förmedla ett tydligt allvar där de vill föra fram en särskild tolkning eller definition av skilsmässobarn som har en moralisk underton. Media blir således en moralisk entreprenör (Blumer, 1971) som vill understryka det olämpliga och problematiska med skilsmässor, inte minst för barnet. Dags- och kvällspressens roll har enligt min analys blivit att konstruera skilsmässor som problematiskt för barnet som påverkar dem under stor del av deras liv, de vill alltså beskriva dem som avvikande individer som av skilsmässan påverkas negativt. Medias syfte med konstruktionen blir att få allmänheten att reagera på det avvikande i skilsmässobarnen, i likhet med de teorier som finns inom den ontologiska idealismen som Meeuwisse och Swärdh (2013, s 134) beskriver, där problem inte skapas förrän allmänheten ser dem som sådana.

I Löfgrens (2014) artikel i Svenska Yle används denna metod redan i rubriken som lyder "Skilsmässobarn bär på en tung ryggsäck". Man vill förmedla ett tydligt allvar kring för att läsaren ska kunna förhålla sig till det, vilket också kan förstås utifrån Swärdhs (2001) teorier om att berättelser måste iscensättas för att vi ska kunna förhålla oss till andra människor. Man tillskriver barnen en viss identitet där rubriken "Skilsmässobarnen bär på en tung ryggsäck" ska förmedla en svår situation för skilsmässobarnen.

Skilsmässobarn – subjekt eller objekt?

Inte sällan ses en form av förgivettagande kring att barnen är tvungna att anpassa sig till föräldrarnas beslut om skilsmässa. Barnen beskrivs indirekt, inte bara av författaren utan också av de intervjupersonerna som viss del av empirin bygger på, som passiva objekt utan någon som helst rätt till talan. I artikeln *Förändringar behöver inte vara dåliga* publicerat i Sydsvenskan ses citatet;

Till föräldrar vill hon ge rådet att inte använda barnet som bollplank eller som budbärare. Hur arg man än är på sin partner ska inte barnet dras med i det. (Thuresson, 2016)

Enligt intervjupersonen som arbetar med gruppsamtal för barn, är det vanligt att föräldrarna i sin ilska mot den andra föräldern använder sina barn som "bollplank" eller

”budbärare”. Ord som ”bollplank” ”budbärare” och ”slagträ” används för att beskriva och tilldela skilsmässobarnen rollen som passiva objekt inför situationen. De beskrivs således inte som aktivt handlande individer där deras tankar eller åsikter kommer fram.

Ännu en gång ser jag hur vuxna i min närhet använder barnen som slagträ efter en skilsmässa. De som en gång älskade varandra så mycket så att de vågade få barn ihop kan plötsligt inte ens kommunicera. (Wahl, 2015)

I citatet beskrivs hur föräldrar använder sina barn som slagträ i samband med skilsmässan. Författaren är i sammanhanget kritisk till föräldrarnas förhållningssätt, men bidrar ändå till konstruktionen av barn som objekt som hamnar mitt emellan föräldrarna. Det sker en gemensam strävan mot att konstruera barnen som objekt och i förlängningen kan detta tolkas som ett sätt att utse skilsmässobarnen som ett offer i skilsmässan vilket Lundström (2004, s 223) menar är vanligt i barnavårdsberättelser. Han menar också att det också ofta utses en förövare i dessa berättelser, i detta citat blir det tydligt att det är ”de vuxna” som intar denna roll.

Skilsmässobarnen har avskrivits den subjektroll som de skulle kunna ha med rätt att uttrycka sina åsikter och känslor. Analysen visar att många stora medier fortfarande avsiktligt eller oavsiktligt vill förmedla en bild av barn som sårbara människor utan makt, som saknar vuxnas förmågor att hantera och bearbeta konfliktfyllda situationer. Ett synsätt som Andersson (2004) och andra barnforskare ställer sig kritiska till, och som vill se barn som aktiva subjekt istället för passiva objekt. Forskningen strävar efter ett nytt modernt sätt att se på barn som kompetenta varelser. Stor del av den media som analyserats i denna studien visar sig inte ha hängt med i det nya perspektiv som bl.a. Andersson vill förmedla. Många stora medier lever kvar i gamla mönster och väljer genom berättandet att tilldela barnen en underordnad roll. I debattartikeln ”Skärp er, skilsmässoföräldrar” från Metro väljer författaren att beskriva skilsmässobarnens roll såhär;

Barnen står som vanligt mitt i, utan några som helst rättigheter. De är så obrottsligt lojala. Vågar inte berätta vad mamma eller pappa faktiskt gör som inte är okej, för då kanske de aldrig mer får träffa dem. (Wahl, 2015)

I citatet avskrivs skilsmässobarnen sina rättigheter och man använder begreppet ”obrottsligt lojala” för att beskriva barnens lojalitet till båda sina föräldrar.

Beskrivningen gör gällande hur barnen inte kan stå upp mot en eller båda föräldrarna, eftersom de då riskerar att inte få träffa dem igen. Författaren är i sammanhanget kritisk till detta sätt att se på barnen men är i likhet med föregående författare med och konstruerar barnet in i en roll där de ses som hjälplösa objekt som står mitt emellan sina föräldrar. Att avskrivna dem dess rättigheter hjälper till med denna konstruktion av identitetstypen "Det hjälplösa skilsmässobarnet".

I artikeln *Ett barn glömmar inte föräldrarnas skilsmässa* från Svenska Yle, väljer författaren att beskriva skilsmässobarnens tillvaro såhär;

Då föräldrarna söker sin lycka måste barnen anpassa sig. (Parkkari, 2015)

I citatet beskrivs barnen vara absolut beroende av sina föräldrars lycka för att kunna anpassa sig. Återigen tillskrivs föräldrarna en viktig roll i barnens liv. I beskrivningarna står inte barnets väl och lycka i fokus. Viktigt i texten blir istället föräldrarnas lycka och välmående, och att barnen måste anpassa sig till detta. Föräldrarna hamnar i rampljuset och deras subjektroll blir viktig, medan barnen blir supportande objekt. Genomgående i mycket av den empirin jag studerat återkommer ordet "anpassning" vid beskrivningar av barnens tillvaro. Barnen måste anpassa sig till den nya tillvaro som föräldrarna valt åt dem och sig själva.

Allt ansvar för konstruktionen ska inte läggas på medierna. Aktörer så som barnpsykologer, kuratorer, ungdomsinformatörer och andra specialister är med och skapar denna konstruktion. I artikeln "Barnen behöver prata om skilsmässan" publicerad i Svenska Yle intervjuas en ungdomsinformatör som beskriver en hjälplöshet hos barnen i samband med skilsmässan, där de står utanför beslutsprocessen och utan någon som helst röst att göras hörd.

Barn och unga känner en otrolig hjälplöshet i de här situationerna. De har ingen kontroll över de stora förändringar som sker, så det är klart att de reagerar på sätt eller annat, säger Liselott. (Westergård, 2015)

I citaten ovan blir det tydligt hur media och de andra aktörerna hjälps åt att konstruera och kategorisera barnet i en objektroll, där de beskrivs som hjälplösa, slagträ, bollplank, budbärare, obrottsligt lojala och tvungna att anpassa sig till sina föräldrar. Hur barnet

förhåller sig och skapar strategier för att hantera det som inträffat är något som får lite utrymme i media. Här kan vi tala om skapandet av standardberättelser, där vissa aspekter av barns erfarenheter får plats men inte andra. Våldigt sällan beskrivs barnen som aktörer eller subjekt vars åsikter och känslor hörs, nästan genomgående ses beskrivningar från vuxna om hur barnen mår, tycker och känner. Fokus riktas istället åt föräldrarna som ledande subjekt.

De beskrivningar som görs av barnen följer de strukturer och normer om barn som Aries (1982) beskrev, där barndomen ses som känslig och avgörande fas i människans utveckling. Dessa föreställningar om barn är utbredd i samhället och behandlas i mycket av den tidigare forskning som är till underlag för denna studie. I medier beskrivs en sårbarhet hos barnen och som saknar vuxenlivets förmågor, färdigheter och makt i likhet med de beskrivningar som Andersson (2004) beskrev den moderna västerländska konstruktionen av barn och barndom.

[Avsaknad av barnens perspektiv i media](#)

Det finns tydliga kollektiva definitionsprocesser som är dominerande i medier som rör skilsmässobarn där de objektifieras och ses sårbara individer. Trots dessa dominerade definitioner av barnen så finns det journalister som ställer sig kritiska till denna generella syn. I debattartikeln "Vad säger skilsmässobarnen" (Oscarsson, 2016) är författaren kritisk till att barn i så liten omfattning får komma till tals i frågor som rör dem.

Det är självklart att vi vuxna tar en stor plats i medierna, för det är så lätt för oss att ta den makten. Det som förundrar mig är att det inte finns en större nyfikenhet bland oss vuxna på vad barn tänker om vårt samhälle, framför allt om frågor som berör dem. (Oscarsson, 2016)

I citatet lyfter författaren frågan om varför barn inte får mer utrymme att uttrycka sig i frågor som rör dem. Anledningen menar hon är att vuxna övertar makten från barnen i dessa frågor. Här finns en antydning om en annan typ av berättelse än standardberättelsen som jag skrev om tidigare, där barn ses som passiva objekt. Författaren lyfter fram barn som subjektiva individer med rätt att tala, uttrycka sig och göra sig hörda. Författaren förespråkar precis som Andersson (2004) en ökad individualisering av barn, istället för att använda en generell syn på barn som känsliga, sårbara och utan kompetens. Vidare beskriver författaren att barn kan ha andra

kunskaper än de vuxna, och att det därför borde vara värt att lyssna mer på dem och även lyfta fram deras åsikter, tankar och känslor i media. Författaren lägger också stor vikt vid att lägga ansvaret på de vuxna att uppmuntra barn att uttrycka sina åsikter i frågor som berör deras liv.

Som jag skrev tidigare är synen på skilsmässobarn som aktiva subjekt eller aktörer ovanlig i media. I två av de tretton artiklar som min empiri grundar sig på använder man denna form av konstruktion för att beskriva dem. I de övriga artiklarna är det alltid sekundära källor i form av psykologer, föräldrar eller författaren som beskriver barnets tankar, åsikter och känslor i samband med skilsmässan.

Varför denna avsaknad finns kring skilsmässobarnens perspektiv, kan förstås utifrån Tandons (2007) teorier kring att barn tillhör de mest sårbara och känsliga delen av samhället. Media följer därför de normer och föreställningar kring barn som funnits under en längre tid i samhället. Det nya sätt att se på barn som aktiva subjekt som barnforskarna förespråkar har inte rotat sig så djupt i media än. Vidare finns det en "rädsla" hos skribenterna att skriva om barn som befinner sig i vårdnadstvister eller varit utsatt för brott, vilket vidare kan förstås utifrån bl.a. Tandons påstående att exponering av barn i media kan innebära sekundär viktigmisering för barnet, speciellt när det gäller känsliga frågor.

Vårdnadstvister är ett svårt ämne för journalister att skriva om. Det går ofta inte att reda ut exakt vad som har hänt. De inblandade agerar i eget intresse. Risker finns att barnen blir uthängda. Många undviker därför att lägga sig i. (Thuresson, 2016)

I citatet tar författaren upp svårigheterna med att skriva om ämnet. Man förklarar det som att svårigheterna dels beror på att det är svårt att reda ut vad som hänt, dels att de inblandade agerar i eget intresse, men också att barnen riskerar att bli uthängda om författaren skriver om ämnet. Det råder en försiktighet kring att skriva om skilsmässobarnen som jag identifierat i stor del av den empiri jag analyserat och ofta ges samma förklaring, där man tänker på barnets bästa och inte vill riskera sekundär viktigmisering. Man följer de standardberättelser som finns kring barn, som sköra individer, som vi även kunnat se i tidigare citat som beskriver barn på detta sätt.

Hur skiljer sig synen på barn och skilsmässobarn?

I artikeln "De slåss för barnen" publicerad i Norrköpings Tidningar hittas citatet;

Allt för många barn förlorar en förälder och det är oftast en pappa, men det kan vara en mamma också, säger Jan Angner en av de lokala ledarna i föreningen. Han menar att förlusten av föräldrar är ett säkert tecken på att det ska gå mycket illa i livet. (Kjedemar, 2016)

I sammanhanget talar intervjupersonen, som är ledare av en lokal förening som heter PappaBarn, om barn som tappar kontakten med någon av föräldrarna i samband med skilsmässan. Den här föreställningen tillhör standardberättelsen där man kan tala om Berger och Luckmans (1998) begrepp typifiering av barns erfarenheter av en skilsmässa. Det finns en tydlig föreställning hos intervjupersonen att det vid förlust av en förälder ska gå mycket illa i livet för barnet. Ingen utveckling görs av intervjupersonen som skulle förtydliga påståendet. Som jag nämnt tidigare agerar media som moraliska entreprenörer som genom denna typifiering av skilsmässobarnen vill förmedla ett allvar kring dem. Man problematiserar skilsmässobarn på ett sätt som inte ses bland andra barn. Den moraliska underton som bevitnas är att skilsmässobarn har det svårare än andra barn, och det blir tydligt att skilsmässan är en central del i denna definition. Konstruktionen kring dem ses som socialt avvikande individer, i jämförelse med de barn som inte lever med skilda föräldrar. Denna form av typifiering ses också i artikeln *Ett barn glömmer inte föräldrarnas skilsmässa* från Svenska Yle.

Hur påverkar en skilsmässa barnen? Det finns ett svar på den frågan: det är inte trevligt. Föräldrarnas skilsmässa leder ofta till problem i barnens relationer i framtiden. Enligt statistiken ökar sannolikheten för att ett skilsmässobarn också själv skiljer sig i vuxen ålder. (Parkkari, 2015)

Denna artikel spinner vidare på det vi kunde se i föregående citat. Skilsmässobarn ligger i underläge inför framtiden. Här ser vi också tydligt exempel på typifiering av skilsmässobarnen och dess berättelse. Typifieringen görs långt ifrån en ansikte-mot-ansikte-situation som Berger och Luckman (1998, s 45) beskrev. En generalisering görs till alla skilsmässobarn, och det görs en tydlig skillnad på dem jämfört med andra barn, vars föräldrar inte skilt sig. Här hämtar jag inspiration från Aries (1982) beskrivningar av en idealtyp (barn) som avlägsnar sig från den konventionella modell som ses som norm i samhället. Beskrivningarna av skilsmässobarnen som "annorlunda" utifrån den

största allmänheten förstärker beskrivningarna av dem som utstötta. På detta sätt växer det fram en identitetstyp av skilsmässobarnet som en socialt avvikande typ. Man väljer alltså att märka ut, en form av stigmatisering av skilsmässobarn som socialt avvikande. De blir ofrivilligt infösta i kategorin skilsmässobarn, individer som det inte kommer gå bra för i livet. En tydlig koppling dras till Swärdhs (2001) forskning om kategorisering, där man använder ritualiserande föreställningar om en viss grupp av människor för att dela in dem i insiders och outsiders. Tolkningen gör gällande att barn till föräldrar som håller ihop lyckas bra i livet och på så sätt blir insiders, medan skilsmässobarn som tappar kontakt med någon av föräldrarna kommer misslyckas och blir således outsiders.

Föräldrarnas roll

Som jag nämnt vid ett flertal tillfällen tidigare blir föräldrarnas roll stor i berättelser som rör skilsmässobarn. Ett stort ansvar läggs på föräldrarna att göra skilsmässan så smärtfri som möjligt för alla inblandade, inte minst barnen.

Hon menar att om föräldrarna känner att de inte vill leva ihop så behöver inte barnet uppleva det som något dåligt. Det som barn mår dåligt av är om föräldrarna bråkar.
(Thuresson, 2016)

Citatet utgår från en familjeterapeuts beskrivning av hur barnen inte nödvändigtvis måste må dåligt i samband med föräldrarnas skilsmässa, utan allt beror på hur föräldrarna kommer överens. Detta till skillnad från de standardberättelser vi kunnat se i tidigare citat, som generaliserat skilsmässobarn och beskrivit hur de ställs inför en problematisk framtid oavsett hur skilsmässan förflutit. Man har i detta citat frångått dessa standardberättelser och fokuserar istället på den enskilda familjen. Dock ses barnen fortfarande som passiva individer där föräldrarnas handlingar styr stor del i hur barnet känner i sin situation. Föräldrarna tilldelas på så sätt stor makt. Tolkningen blir således att föräldrarna innehar en stor och betydelsefull roll, de ses som den största ansvarsbäraren över hur barnet tar sig igenom skilsmässan.

Det är en stor sorg för barnet att inte få bo med sina båda föräldrar. Men det värsta är ändå om konflikten eller grälen fortsätter efter skilsmässan. Då ser barnet ingen poäng i det hela.
(Löfgren, 2014)

I detta citat belyser intervjupersonen att barnen känner en stor sorg när föräldrarna delar på sig. Vad som blir värst för barnet blir dock om osämjan fortsätter även efter

skilsmässan, vilket inte genererar någon poäng med skilsmässan för barnet. I mycket av den empirin jag studerat har samma argument framkommit upprepade gånger. Föräldrarnas gräl beskrivs som en stor anledning till att så många skilsmässobarn mår dåligt. Skilsmässan i sig beskrivs inte som det mest problematiska för barnet, det är snarare slitningarna mellan föräldrarna som påverkar barnet negativt. Föräldrarnas handlande blir därför en direkt påverkan på barnets psykiska mående. De ses som de viktigaste aktörerna för att kunna mildra sorgen för barnet.

Tuhkasaari poängterar att en skilsmässa har en viktig betydelse för barnet: den innebär att föräldrarna har misslyckats i ett av de viktigaste målen som hör till vuxenlivet. Det som en gång har gått sönder kan inte lappas med något nytt. (Parkkari, 2015)

I detta citat lyfts återigen föräldraansvaret, men även en skuldbeläggning på föräldrarna att de har misslyckats med det viktigaste i vuxenlivet. Allt ansvar överskrivs på föräldrarna då de ses som aktiva subjekt vars handlande bringar makt över situationen. Genomgående i empirin används dessa beskrivningar av föräldrarna som ansvarsbärare. Å ena sidan tilldelas de identiteten som de absolut viktigaste personerna i barnets liv då barnen beskrivs som starkt beroende av sin föräldrar. Å andra tilldelas de en förövarroll (Lundström, 2004, s. 223) om de inte klarar av att hantera skilsmässan utan en osämja med den andra föräldern.

Avslutande diskussion

Uppsatsen har med hjälp av en omfattande teoretiskt grund analyserat dags- och kvällstidningars framställning av skilsmässobarn och deras föräldrar, för att öka förståelsen kring dessa individers innebörd och existens. Det har uppkommit ett antal analysfrågor som är relevanta för fördjupning av kunskap inom ämnet. Dessa analyspunkter kommer behandlas i detta avsnitt. De frågeställningar studien utgått ifrån är:

1. Hur ser konstruktionen av skilsmässobarnens identitet och känslor ut i dags och kvällspress?
2. Hur ser konstruktionen av föräldrarna ut i jämförelse med skilsmässobarnen?

Resultaten visar att medias konstruktion av skilsmässobarnen utarbetas i en identitetstyp som beskriver "det ensamma skilsmässobarnet", som blivit sviket av vuxenvärlden i samband med skilsmässan. Standardberättelserna kring skilsmässobarnen beskriver hur deras framtid påverkas negativt av skilsmässan, där det beskrivs hur de ligger i underläge jämfört med andra barn inför framtiden, exempelvis vad gäller skolan och relationer senare i livet. Min tolkning i denna studie är att det på så sätt råder en moralisk underton där media intar rollen som moralisk entreprenör som kategoriserar och identifierar skilsmässobarnet som en socialt avvikande typ. Vad som visat sig i studien är att de ritualiserade föreställningar av skilsmässobarnen som outsiders förstärker de standardberättelser som idag berättas om skilsmässobarn som socialt avvikande typer, där medias sociala konstruktioner hjälper till att kategorisera skilsmässobarnen på detta sätt.

Det finns, trots de kollektiva definitionerna om skilsmässobarn, både forskare och journalister som ställer sig kritiska till den bild man vill förmedla kring skilsmässobarnen. Barnforskarna menar att man borde se barn som aktiva subjekt som ses som kompetenta individer vars kunskap är viktig. Några av de journalister som skriver om skilsmässobarn menar att barnen dessutom borde få mer utrymme i media i frågor som rör dem, och ställer sig precis som många barnforskare kritiska till objektifieringen av barnen. Man är alltså överens om att skilsmässobarn är en utsatt grupp i samhället, man är däremot inte överens om hur dessa barn bör definieras och

konstrueras. Det kan beskrivas som två läger som drar åt varsitt håll. Ena sidan menar att barn är sköra individer vars tankar och åsikter bör hållas utanför media, då man anser att barn inte kan förstå vikten av deras medverkan. Andra sidan menar att barn visst är kompetenta och att man bör lyssna på dem, då de har mycket kunskap att bidra med i frågor som rör dem. Här talar man också om en begränsning av barnets yttrandefrihet och menar därför att barn visst borde få göra sin röst hörd i media.

Föräldrarna å andra sidan, får till skillnad från barnen mycket utrymme i media. I artiklarna tillskrivs föräldrarna en aktiv subjektroll med de största ansvaret för barnet och dess mående genom skilsmässan. Skilsmässan i sig framställs inte som det mest problematiska för barnet, det är snarare slitningarna mellan föräldrarna som bidrar med den största negativa påverkan för barnet. Det förefaller att samtidigt som man vill konstruera föräldrarna som en viktig aktör i barnens liv, syns också beskrivningarna om hur de misslyckats med de viktigaste i vuxenlivet. Föräldrarna tilldelas således två identitetstyper i beskrivningarna, den viktigaste aktören i barnets liv, och som en förövre gentemot barnet om de inte lyckas komma överens med den andra föräldern.

I mitt sökande efter empiri till denna studien var det svårt att finna nyhets- eller debattartiklar som berörde skilsmässobarnen. Stor del av det empiriska material jag fick fram i mina sökningar berörde främst vuxnas, i form av kuratorer, psykologer, föräldrar och författares perspektiv på skilsmässan och väldigt lite nämndes kring barnen. Varför denna avsaknad finns kring barnens perspektiv, beror med största sannolikhet på de standardberättelserna som idag berättas om barn som sköra individer som inte borde utsättas för medial exponering. Ofta är det därför de vuxnas konstruktion av barnet och dess känslor som syns i medierna.

Det blir dock en fråga om ett etisk dilemma om man överhuvudtaget kan tala om barns känslor utan att ha talat med dem. De olika vuxna aktörerna hjälps åt att konstruera barnet som en sårbar individ som ska skyddas från media. Troligtvis behöver många av barnen också detta beskydd, detta bör dock troligtvis inte gälla alla skilsmässobarn.

Utgångspunkten i dagens beskrivningar om skilsmässobarn blir således de föreställningar som råder utifrån de vuxnas perspektiv, värderingar och föreställningar.

När det talas om barn, och inte med barn hamnar typifieringarna långt ifrån en ansikte-mot-ansikte-situation. På detta sätt skapas också de utbredda generaliseringar om skilsmässobarn som bland annat ständigt återkommit i den empiri som varit grund för denna studie. De typifieringar som görs bidrar med kategoriseringar av skilsmässobarnen och dess föräldrar som outsiders. Dessa generaliseringar gäller dock inte bara skilsmässobarnen och deras föräldrar. Vi har i denna studie även sett exempel på detta när det gäller andra sociala problem. Skilsmässobarn och deras föräldrar borde därför inte ses som en extra utsatt grupp när det gäller detta faktum. Dock borde stort ansvar läggas på medier när det gäller hur de definierar sociala problem, och de människor som inkluderas i detta. Medier sitter på stor makt då de har stort inflytande på allmänhetens värderingar, åsikter och handlingar. Det borde därför vara extra viktigt för dem att undersöka sociala problem så nära en ansikte-mot-ansikte-situation de kan komma.

Frågor som därför bör vara relevanta, och intressanta för ytterligare forskning är hur konstruktionen, och föreställningar om barn hade sett ut om barn hade fått mer utrymme att uttrycka sig i media i frågor som rör dem. Hur ser dessa barn på sin egen situation? Hur uppfattar de sig själva i rollen som skilsmässobarn? På detta sätt skulle kanske också föräldrarnas roll beskrivas annorlunda och inte bli så omfattande i media. Kanske hade vi då fått helt andra föreställningar om skilsmässofamiljen, och om hur det är att vara skilsmässobarn.

Litteraturlista

Ahrne, Göran, Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). *Handbok i kvalitativa metoder*. 2., [utök. och aktualiserade] uppl. Stockholm: Liber

Andersson, Gunvor. (2004) *Pressens bild av barns missgärningar*. I Blomberg, Helena. Kroll, Christian. Lundström, Tommy. Swärdh, Hans. (Red.). *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*. Lund: Studentlitteratur

Ariès, Philippe (1982). *Barndomens historia*. Stockholm: Gidlund

Becker, Howard S. (2006). *Utanför: avvikandets sociologi*. Lund: Arkiv

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1998). *Kunskapssociologi: hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. 2. uppl. Stockholm: Wahlström & Widstrand

Blumer, H. (1971). Social problem as Collective Behaviour. *Social problems*

Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 2., [rev.] uppl. Malmö: Liber

Hirschfeld, Mara. Wittenborn, Andrea, K. (2016) Emotionally Focused Family Therapy and Play Therapy for Young Children Whose Parents Are Divorced. *Journal of Divorce & Remarriage*. Feb/Mar2016, Vol. 57 Issue 2, p133-150. 18p.

Jönson, Håkan (2010). *Sociala problem som perspektiv: en ansats för forskning & socialt arbete*. 1. uppl. Malmö: Liber

Kjedemar, Dick. (2012). *De slåss för barnen*. Norrköpings tidningar, 16 november. Hämtad: 241116. Tillgänglig: <http://www.nt.se/nyheter/norrkoping/de-slass-for-barnen-om4378195.aspx>

Lagerblad, Anna (2011). *Här slipper barnen ta hänsyn*. Svenska Dagbladet. 7 februari. Hämtad 241116. Tillgänglig: <http://www.svd.se/har-slipper-barnen-ta-hansyn>

Lagercrantz, Agneta. (2011) *Skild på rätt sätt ger nöjda barn*. Svenska Dagbladet, 24 januari. Hämtad 241116. Tillgänglig: <http://www.svd.se/skild-pa-ratt-satt-ger-nojda-barn>

Lundström, Tommy. (2004). *Mellan vardag och dramatik- Pressens bevakning av socialt arbete med utsatta barn och unga*. I Blomberg, Helena. Kroll, Chistian. Lundström, Tommy. Swärdh, Hans. (Red.). *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*. Lund: Studentlitteratur

Löfgren, Annika. (2014). "Skilsmässobarn bär på e tung ryggsäck". Svenska Yle, 21 augusti. Hämtad 241116. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2014/08/21/skilsmassobarn-bar-pa-en-tung-ryggsack>

Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (red.) (2013). *Perspektiv på sociala problem. 2., omarb. utg.* Stockholm: Natur & kultur

Nairn, G, Raymond. Media portrayals of mental illness, or is it madness? A review. (2007). *Australian Psychologist*, June 2007; 42(2): 138 – 146

Nordgren, Malin. (2013). *Barn känner sig ofta ensamma när föräldrar skils*. Dagens nyheter, 26 september. Hämtad 241116. Tillgänglig: <http://www.dn.se/insidan/barn-kanner-sig-ofta-ensamma-nar-foraldrar-skils/>

Oscarsson, Victoria. (2016). *Vad säger skilsmässobarnen?* Svenska Yle. 6 februari. Hämtad 241116. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2016/02/06/vad-sager-skilsmassobarnen>

Parkkari, Jani. (2015). *Ett barn glömmar inte föräldrarnas skilsmässa*. Svenska Yle. 27 september. Hämtad 241116. Tillgänglig: <https://svenska.yle.fi/artikel/2015/09/27/ett-barn-glommer-inte-foraldrarnas-skilsmassa>

Pauline, H. Jordan, P. (2016) Individual Therapy With a Child of Divorced Parents. *Journal of Clinical Psychology* Volume: 72 Issue 5 (2016)

Pollack, Ester. (2004) *Medierade brott*. I Blomberg, Helena. Kroll, Christian. Lundström, Tommy. Swärdh, Hans. (Red.). *Sociala problem och socialpolitik i massmedier*. Lund: Studentlitteratur

Rapley, M. McCarthy, D. & McHoul, A. (2003). Mentality or morality? Membership categorization, multiple meanings and mass murder. *British Journal of Social Psychology*, 42, 427 – 444

SCB (Statistiska Centralbyrån) (2014-06-26) *Nästan 54 000 äktenskap tog slut 2013*. [Elektronisk]. Stockholm: SCB. Tillgänglig: http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Artiklar/Nastan-54-000-aktenskap-tog-slut-2013/

Swärdh, Hans (2001) *Porträtterad nöd-berättelser om hemlösa*. *Socialvetenskaplig tidsskrift*. Nr 1-2

Tandon, Neeti. (2007) *Secondary Victimization of Children by the Media: An Analysis of Perceptions of Victims and Journalists*. *International Journal of Criminal Justice Sciences*. 2007, Vol. 2 Issue 2, p119-135. 17p. 1 Chart, 7 Graphs.

Thuresson, Jeanette. (2016). *"Föräldrarna ska ta största ansvaret"*. *Sydsvenskan*, 19 september. Hämtad 241116. Tillgänglig: <http://www.sydsvenskan.se/2016-09-19/foraldrarna-ska-ta-storsta-ansvaret>

Thuresson, Jeanette. (2016) *Förändringar behöver inte vara dåliga*. *Sydsvenskan*. 20 september. Hämtad 241116. Tillgänglig: <http://www.sydsvenskan.se/2016-09-20/forandringar-behoover-inte-vara-daliga>

Thuresson, Jeanette. (2016). *De har inte väjt för att kämpa om barnen i domstol*. *Helsingborgs Dagblad*, 21 september. Hämtad 241116. Tillgänglig: <http://www.hd.se/2016-09-21/de-har-kampat-for-sina-barn-i-domstol>

Tilly, Charles (2002). *Stories, identities and political change*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield

Utter, Helena. (2010). *Skilsmässa - Ingen katastrof för barnen*. Aftonbladet. 29 april. Hämtad 241116. Tillgänglig:
<http://www.aftonbladet.se/wendela/familj/article12294763.ab>

Vetenskapsrådet (2007) *Forskningsetiska principer*

Wahl, Hillevi. (2015). *Skärp er, skilsmässoföräldrar*. Metro, 3 november. Hämtad 241116. Tillgänglig: <http://www.metro.se/kolumner/hillevi-wahl-skarp-er-skilsmassoforaldrar/EVHokcliRYiNU9ZHghfU/>

Wennberg, Søren Barlebo (2001). *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi

Westergård, Anki. (2015). *Barnen behöver prata om skilsmässan*. Svenska Yle, 5 september. Hämtad 241116. Tillgänglig:
<https://svenska.yle.fi/artikel/2015/09/05/barnen-behoover-prata-om-skilsmassan>